

Luisteren naar jezelf

Visieontwikkeling: wie ben jij?

Wie ben je? Het antwoord vind je onder andere door te luisteren naar je eigen stem. Hoe je als professional in de praktijk inhoud geeft aan die stem blijkt uit je persoonlijk meesterschap. Een aspect daarvan is het ontwikkelen van je visie.

TEKST **TONNIS BOLKS EN INGRID PAALMAN**

Het gesprek met die ene moeder blijft maar in je hoofd zitten. Je hebt er een vervelend gevoel bij. Waar 'm dat precies in zit? Je komt er maar niet achter. Je wilt het er graag eens over hebben met je collega. Het is je duidelijk dat je daarbij ook naar jezelf moet kijken. Wat raakt mij in deze situatie? En wat zegt dat over mij?

DE PERSOON VAN DE LEERKRACHT

Wie ben je? Wie wil je zijn als leerkracht? Dat zijn twee belangrijke vragen voor leerkrachten. In het onderwijs gaat het er uiteindelijk immers om wie je bent als persoon. Een goede leerkracht kent zichzelf, weet wie hij is en staat voor wat hij met de leerlingen in de groep wil bereiken (Stevens & Bors, 2013). De leerkracht doet ertoe! Maar wie is die leerkracht? Het antwoord op die vraag begint met het luisteren naar jezelf. Wie ben je als persoon in je leerkracht-zijn? Volgens Bolks en Paalman (2021) gaat het daarbij om persoonlijk meesterschap. Persoonlijk meesterschap focust op jou als persoonlijk professional. Het gaat over antwoorden op vragen als: waar ga je voor in het onderwijs? Wat vind je echt belangrijk in het werken met leerlingen? Wat laat jij zien aan je collega's en ouders als het gaat om goed onderwijs? In je handelen in de praktijk komt naar voren wat jouw antwoorden op die vragen zijn. Ruijters et al. (2018) spreken over een nauwe verbinding tussen wie je bent als persoon, wat je doet als professional en de context waarbinnen je je werk doet, de praktijk. Je luistert daarbij naar je eigen stem. Die

stem komt naar voren in je overtuigingen, je identiteit, je waarden en daar geef je vorm aan in de praktijk.

PERSOONLIJK MEESTERSCHAP

Voordat je als leerkracht een ander kunt begeleiden in het leren, moet je eerst jezelf kennen. Je ontdekt je persoonlijk meesterschap door erover te praten, door boeken en artikelen te lezen, podcasts te luisteren en door bezig te zijn in de dagelijkse praktijk. Je merkt op wat de gesprekken, de bronnen en je ervaringen voor je betekenen. Je leert van alles wat je ziet en hoort. Dat kunnen mooie leermomenten zijn, maar je komt ook in situaties terecht die je moeilijk vindt, zoals een lastig oudergesprek. Vragen die je jezelf dan kunt stellen, zijn: wat doe ik? Welke keuzes maak ik en met welke reden? Hoe wil ik het liefst gezien worden door de ouder? Wat vind ik fijn om te horen en wat niet? Wat waardeer ik in mezelf? Welke dromen heb ik in de samenwerking met de ouders van mijn leerlingen? Allemaal kwesties om over na te denken. Probeer het maar eens uit. Je stelt jezelf de vraag: wat is mijn ideaal? Je staat daarbij letterlijk even stil, midden in je groep. Kijk eens goed om je heen. Wat zie je? Wat voel je? Wat denk je? Hoe zijn de leerlingen bezig? Is dat wat je wilt vanuit je ideaal?

Vanuit
je visie geef
je inhoud aan
waarden in het
onderwijs

Je waarden bepalen

Stel: je hebt ervoor gekozen om geen bureau in je lokaal te zetten. Wat zit er achter die keuze? Vanuit welke waarden heb je daarvoor gekozen? Gaat het om verbinding, gelijkwaardigheid, samenwerken, aandacht? Is het gelukt om die waarden nu meer in praktijk te brengen? Hoe is dat voor je? Zou je je collega's aanraden om het bureau uit hun klas te halen? Hoe motiveer je je keuze? Welke visie op goed onderwijs laat je naar voren komen?

De antwoorden op de gestelde vragen maken duidelijk wie je bent en hoe je dat wilt laten zien. In een oudergesprek – als voorbeeld – laat je jouw stem letterlijk en figuurlijk horen. En je bent benieuwd naar de stem van de ouders. Wat wil die je eigenlijk vertellen? Noteer eens voor jezelf wat dat zou kunnen zijn en wat je erbij denkt en voelt. Ga daarmee eens naar de ouders toe, leg je gedachten aan hen voor en vraag om een reactie.

ONDERZOEKEND LUISTEREN

De ontwikkeling van persoonlijk meesterschap vraagt om voortdurende reflectie en een onderzoekende houding. Daarbij heb je anderen nodig. Dat kunnen collega's zijn, of in het genoemde voorbeeld een moeder van een leerling. Het kan in andere situaties ook een leerling zijn waarmee je samen op zoek gaat naar antwoorden op vragen die je jezelf stelt. Als voorbeeld: 'Ik merk dat ik het lastig vind om goed te reageren op je boosheid. Wat kan ik het beste doen als je boos wordt?' In die ontmoetingen met anderen ben je vooral nieuwsgierig en wil je 'weten', leren verstaan. Om echte antwoorden te vinden, is het van

belang dat het gesprek de vorm heeft van een dialoog en niet die van een discussie. In een dialoog gaat het om samen zoeken.

Al luisterend naar elkaar kom je tot nieuwe inzichten. Je zet daarbij ook andere bronnen in: boeken, artikelen, podcasts, webinars, enzovoort. Je leert wat werkt en wat niet, en je ontdekt daarmee hoe je jouw

onderwijspraktijk wilt vormgeven. Je ontwikkelt je persoonlijke visie op onderwijs. Doordat je jouw praktijkkennis deelt met anderen, leer je om uit te leggen waarom je de dingen doet zoals je ze doet.

ONTWIKKELEN VAN JE VISIE

Uit je persoonlijke visie blijkt wat echt belangrijk voor je is en waar je voor wilt gaan. Anderen herkennen je eraan. Je vertaalt die visie naar de praktijk en laat daarmee persoonlijk leiderschap zien. Je visie op ouders is bijvoorbeeld dat je samen met hen als partners de ontwikkeling van hun kind wilt bevorderen. Je collega's zien dat terug in de manier waarop je ouders welkom heet in de klas en hoe je omgaat met oudergesprekken. Of – het andere voorbeeld – je maakt aan je collega's duidelijk waarom je geen bureau in je lokaal hebt staan. Je vertelt erbij dat je nu veel vaker spontaan contact hebt met de leerlingen. Het gaat hierbij dan niet over wat je doet en hoe je het doet, maar over het waarom van je keuze en waartoe die keuze in het leerproces uiteindelijk leidt. Je persoonlijke visie komt van binnenuit; het gaat over jouw waarden en kernkwaliteiten. Het gaat om wie je ten diepste bent. Dat deel je binnen het team en daarbij ga je op zoek naar wat jullie gezamenlijk raakt. Samen ontdekken van overeenkomstige waarden en normen, versterkt het doelgericht werken als team binnen de school. De visie van de school is zo altijd verbonden aan jouw persoonlijke visie. Het is om die reden altijd de moeite waard om er samen aan te blijven werken.

JOUW VERHAAL

Vanuit je visie geef je – voor jezelf en samen met je collega's – inhoud aan waarden in de onderwijspraktijk. De vraag is in elke situatie: wat is goed om hier te doen? Op die manier laat je naast je praktische kennis ook praktische wijsheid zien. De Onderwijsraad (2013) omschrijft praktische wijsheid als een goed ontwikkeld beoordelingsvermogen. Praktische kennis en praktische wijsheid zijn belangrijk in het werken met leerlingen. Daarnaast zijn theoretische kennis en ervaringen nodig voor het ontwikkelen van persoonlijk meesterschap. Door zelf en samen met anderen te

Vraag
feedback van
collega's of
leerlingen

Persoonlijk meesterschap focust op jou als persoonlijk professional. Het Waar ga je voor in het onderwijs? Wat vind je echt belangrijk in het werken met leerlingen?

Persoonlijke visie en schoolvisie

Binnen je team kunnen de persoonlijke visies naar voren komen door de volgende werkvormen toe te passen: elk teamlid beschrijft voor zichzelf een mooie of moeilijke praktijksituatie. De situatie wordt zo concreet mogelijk beschreven. Wat gebeurde er precies in de situatie? Wat deed je? Wat voelde je? Wat dacht je? Wat wilde je?

In groepjes van drie teamleden worden gesprekken gevoerd over de concrete situaties waarbij de volgende verdiepvragen worden gesteld: wat vind je belangrijk in die situatie? Hoe zie je je eigen rol? Wat raakt je het meest? Wat zijn jouw idealen? Waar ga je voor? Eén teamlid stelt vragen, één teamlid antwoordt en één teamlid noteert de persoonlijke waarden die naar voren komen in het gesprek. De persoonlijke waarden worden genoteerd op post-its en deze worden in het hele team besproken. Welke overeenkomstige waarden kunnen worden genoteerd? Komen die overeen met de waarden van de school? Hoe zijn de waarden vertaald in de visie? Voer hierover het gesprek vanuit je persoonlijke visie. Wat levert dat gesprek op? Heb je de belangrijke waarden ook toegepast in het gesprek?

reflecteren, wordt het mogelijk verbanden te leggen tussen de praktijk, de theorie en je ervaringen. Jouw persoonlijke verhaal komt daarin naar voren. Dat verhaal geeft antwoord op de vragen: wie ben je? Wie wil je zijn als leerkracht? En dat verhaal is nooit af.

De literatuurlijst is te vinden op:
www.jsw.nl/artikelen

TONNIS BOLKS

is onderwijskundige en docent-onderzoeker bij Hogeschool Viaa in Zwolle. Hij is medeauteur van *Wie ben je? Wie wil je zijn als leraar?*

INGRID PAALMAN

is lector Goede Onderwijspraktijken bij Hogeschool Viaa in Zwolle. Ze is medeauteur van *Wie ben je? Wie wil je zijn als leraar?*

Op de hoogte blijven van de ontwikkelingen in het basisonderwijs?

Neem een abonnement op JSW

JSW

nr 9
Mei
2020

Ontvang 10 x JSW

JSW lezen op
tablet en pc

Voor
slechts
€79,95 per
jaar

Studenten
ontvangen
50%
korting

Krijg toegang
tot het digitaal
archief
(>1.000 artikelen)

Debatteren
om te leren
Selectief mutisme: wat
als een kind niet praat?
Interview
Ronald Heidanus

Betrokken bij wereld- problemen

Meer weten?
Ga naar www.jsw.nl of
bel 088-2266692